

Notă analitică

“Profilul electoral al Găgăuziei”

Alegerile ordinare pentru Adunarea Populară a Găgăuziei de legislatura a 7-a urmează să se desfășoare în perioada 20 ianuarie – 20 aprilie 2021. Contextul pre-electoral din Găgăuzia este determinat de șirul de scrutine care au avut loc în ultimii 2 ani de zile: [alegerile parlamentare](#) din 24 februarie 2019; [alegerile pentru funcția de bașcan](#) din 30 iunie 2019; [alegerile locale](#) din 20 octombrie 2019; și [alegerile prezidențiale](#) din 1 – 15 noiembrie 2020. Rezultatele acestor scrutine au fost influențate de: situația politică și social-economică din țară și din regiune; relațiile dintre administrația regională și cea centrală; preferințele cetățenilor față de vectorul integrării regionale al Republicii Moldova – european sau eurasiatic.

1. Predictibilitatea rezultatelor alegerilor de nivel național

La toate scrutinele naționale – parlamentare și prezidențiale, desfășurate de la declararea independenței Republicii Moldova, alegătorii din Găgăuzia au votat previzibil pentru partidele politice naționale care au pledat pentru integrarea țării în spațiul post-sovietic: Comunitatea Statelor Independente (CSI); Uniunea Vamală (UV) Rusia – Belarus – Kazahstan; Uniunea Economică Eurasiatică (UEE). Această preferință a găgăuzilor pentru spațiul eurasiatic a fost explicată¹ de ex-governatorul Găgăuziei, Gheorghii Tabunșic, la primul congres al găgăuzilor de pretutindeni, din 20 iulie 2006, subliniind rolul Rusiei în dislocarea găgăuzilor pe teritoriul Basarabiei, ca urmare a războaielor ruso-turce de la sfârșitul sec. XVIII-lea – începutul sec. XIX-lea. Aceași părere a fost [împărtășită](#) și de Fiodor Angheli, politician și ex-deputat din Găgăuzia în Parlamentul Republicii Moldova.

Tabelul 1. Procentajul obținut în Găgăuzia de formațiunile cu mesaje pro integrare eurasiatică

Alegeri parlamentare	Denumirea formațiunii	Scorul electoral
1994	Blocul electoral Partidul Socialist și Mișcarea Unitatea-Edinstvo	68.79%
1998	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM)	70.20%
2001	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM)	80.55%
2005	Blocul electoral Patria-Rodina (BEPR)	51.48%
05.04.2009	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM)	63.69%
29.07.2009	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM)	77.78%
2010	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM)	59.97%

¹ Избранные статьи и выступления, Георгий Табунщик, 2016 (страница 173)

2014	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM)	55.76%
2019	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM)	83.30%

La 22 februarie 2005 [Guvernul Tarlev](#), investit și susținut de Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) a semnat Planul de Acțiuni Moldova – Uniunea Europeană chiar în ajunul alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2005 și acest eveniment a avut un impact imediat asupra preferințelor alegătorilor din Găgăuzia. PCRM a obținut doar 30% din voturile cetățenilor din Găgăuzia, deși la alegerile precedente, din 2001, pentru PCRM votase 80.55%. În circumstanțele menționate, substituent pentru PCRM a devenit Blocul electoral Patria-Rodina (BEPR), care a avut un program electoral axat pe [aderarea Republicii Moldova la uniunea inexistentă](#) a Rusiei cu Belarus și Kazahstan. În consecință, BEPR a acumulat în Găgăuzia 51.48% din voturile alegătorilor, dar nu a putut trece pragul electoral pentru a fi reprezentant în Parlament, obținând 4.97% din voturile cetățenilor la nivel național. Schimbarea preferințelor alegătorilor din Găgăuzia la alegerile parlamentare din 2014 s-a produs sub influența suportului deschis pe care președintele Federației Ruse, Vladimir Putin, l-a oferit Partidului Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM), acceptând ca [imaginea sa să fie utilizată](#) în campania electorală a PSRM. Impactul acestui suport s-a resimțit puternic de-a lungul ultimilor 6 ani în ultimele 2 campanii electorale parlamentare și prezidențiale.

La alegerile directe, pluraliste, ale președintelui Republicii Moldova preferințele alegătorilor din Găgăuzia sau profilat mai ales în cel de al doilea tur de scrutin. Astfel, la prezidențialele din 1996 cei trei conducători de vârf ai Republicii Moldova, care în perioada 1991 – 1994 au promovat aderarea Republicii Moldova la CSI: șeful statului – Mircea Snegur; [premierul Andrei Sangheli](#); și președintele Parlamentului – Petru Lucinschi, s-au înscris în cursa electorală prezidențială, diferențiindu-și mesajele, obținând în Găgăuzia, în primul tur de scrutin, respectiv – 7.25%; 37.30%; și 16.95%. Pentru că în turul doi de scrutin au trecut Petru Lucinschi, cu un program cu accente pro-CSI, și Mircea Snegur, cu un program axat pe renașterea națională a Republicii Moldova, alegătorii găgăuzi l-au votat masiv pe primul. Este de menționat că și liderul PCRM – [Vladimir Voronin](#), care în primul tur de scrutin s-a clasat pe poziția a treia la nivel național – 10.23% , acumulând în Găgăuzia 33.92%, și-a îndemnat susținătorii să-l susțină în al doilea tur de scrutin pe Petru Lucinschi.

Tabelul 2. Procentajul obținut în Găgăuzia de principalii candidații la alegerile prezidențiale

Alegeri prezidențiale	Candidații principali	Scorul Turului I	Scorul Turului II
1996	Petru Lucinschi vs. Mircea Snegur	16.95% vs. 7.25%	93.04% vs. 6.69%
2016	Igor Dodon vs. Maia Sandu	91.28% vs. 1.16%	98.89% vs. 1.11%
2020	Maia Sandu vs. Igor Dodon	2.05% vs. 84.35%	5.41% vs. 94.95%

2. Alegerile în organele electivă din Găgăuzia

La alegerile în funcțiile electivă din Găgăuzia – [guvernator](#) și [Adunarea Populară](#), situația este diferită, la fel ca și în cazul [alegerilor locale](#) în unitățile administrativ-teritoriale ale autonomiei. Predictibilitatea

rezultatelor alegerilor în aceste cazuri este mult mai redusă decât în cazul alegerilor de nivel național, întrucât factorul integrării europene sau eurasiatice a Republicii Moldova nu mai are vreun rol semnificativ.

Cele șase cicluri electorale din Găgăuzia au scos în evidență că la alegerile pentru funcția de guvernator/başcan al Găgăuziei se întrevade o influență a suportului formațiunilor aflate la guvernare în Republica Moldova în favoarea învingătorilor competițiilor electorale. Deși majoritatea absolută a candidaților își camuflează preferințele politice sub statutul de candidați independenți. Astfel, [primul bașcan](#) – Gheorghii Tabunșcic, a fost susținut de Partidul Democrat Agrar din Moldova (PDAM), aflat la guvernare în perioada 1994 – 1998. Cel de [al doilea bașcan](#) – Dmitrii Croitor, a fost ales cu suportul Mișcării pentru o Moldovă Democratică și Prosperă (MMDP), redenumită, în 2000, în Partidul Democrat din Moldova (PDM), care făcea parte din coaliția de guvernare – Alianța pentru Democrație și Reforme (ADR). Singurul bașcan ales în mod explicit din partea unei formațiuni politice – Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), a fost Gheorghii Tabunșcic, care [și-a obținut cel de al doilea mandat](#) după conflictul din 2002 dintre puterea regională și centrală, urmată de demisia din funcție a lui Dmitrii Croitor. Conflictul menționat a avut repercusiuni asupra alegerii, în 2006, a următorului bașcan – Mihail Formuzal, care [și-a obținut mandatul aflându-se în opoziție](#) față de puterea centrală, dar care a fost susținut de formațiunea regională pe care a instituit-o – „Găgăuzia Unită”. Cel de al doilea mandat, Mihail Formuzal, [l-a obținut în 2010](#), având deja și suportul [Partidului Liberal Democrat din Moldova](#) (PLDM), aflat la guvernare în perioada 2009-2015. În sfârșit, două mandate consecutive de bașcan, [în 2015](#) și, respectiv, [în 2019](#), au fost câștigate de Irina Vlah, bucurându-se de suportul direct al PSRM.

Influența guvernatorilor asupra alegerii deputaților în Adunarea Populară de-a lungul ciclurilor electorale s-a manifestat într-o anumită măsură. Însă această influență a fost camuflată de preferința majorității candidaților la funcțiile de deputat de a fi independenți de formațiunile politice. Tabelul 3 vine să pună în evidență corelațiile dintre culorile politice ale partidelor aflate la guvernare în Republica Moldova și alegerea guvernatorilor și primarilor în autonomia Găgăuz Yeri, precum și corelația dintre culorile politice ale primarilor și deputaților din partea comunităților în Adunarea Populară.

Tabelul 3. Apartenența politică a primarilor și deputaților Adunării Populare

	1995	1999	2003	2007/2008	2011/2012	2015/2016	2019/2021
Partide de guvernământ	PDAM	MMDP PPCD PFD	PCRM	PCRM	PLDM PDM PL	PDM	PSRM ACUM
Başcan	Gheorghii Tabunșcic (CI)/PDAM	Dmitrii Croitor (CI)/PDM	Gheorghii Tabunșcic (PCRM)	Mihail Formuzal (CI)	Mihail Formuzal (CI)/PLDM	Irina Vlah (CI)/PSRM	Irina Vlah (CI)/PSRM
Apartenența politică a aleșilor	Primar/Deputat	P/D	P/D	P/D	P/D	/D	P/D
Comrat	/PCRM /PPG /CI	CI/CI /UFS /CI /CI	CI/CI /PSM /CI /PCRM	CI/CI /CI /CI /CI	CI/CI /CI /CI /CI	PN/CI /CI /CI /PSRM	PSRM
Ceadîr-Lunga	PDAM/PCRM	CI/CI	CI/CI	MRR/CI	PSRM/PCRM	CI/CI	PSRM

	/PDAM /PDAM	/CI /CI	/CI /MRR	/CI /CI	/CI /PLDM	/CI /PSRM	
Vulcănești	/PPV /PCRM	CI/PCRM /PDPM /CI	PCRM/PCRM /PCRM /CI	BEPR/CI /PCRM /MRR	PCRM/CI /CI /PCRM	PN/CI /PSRM /PSRM	PN
Avdarma	PDAM/CI	BCAS/CI	PCRM/PCRM	PCRM/CI	CI/CI	CI/CI	CI
Baurci	PCRM/CI	CI/CI	CI/PCRM	CI/CI	CI/CI	CI/CI	CI
Beșalma	PDAM/CI	PSM/CI	PSM/PCRM	BPRR/CI	CI/PCRM	CI/CI	PSRM
Beșghioz	PDAM/CI	CI/CI	PCRM/CI	CI/CI	CI/CI	CI/CI	CI
Bugeac	PCRM/PCRM	CI/USF	PCRM/CI	CI/PDM	CI/CI	CI/PDM	CI
Cișmichioi	PDAM/PPV	CI/CI	PSRM/CI	CI/CI	PDM/CI	PN/CI	CI
Cioc-Maidan	CI/PDAM	CI/CI	CI/PCRM	CI/PCRM	CI/PCRM	CI/CI	CI
Dezghingea	PCRM/PDAM	BCAS/CI	PCRM/CI	BPRR/CI	PCRM/PCRM	PN/CI	PN
Joltai	AFD/PCRM	CI/CI	CI/CI	MRR/CI	CI/CI	CI/CI	CI
Etulia (Etulia Nouă)	PDAM/PPV /PPV	CI/CI	PCRM/PCRM	BEPR/PCRM	CI/CI	PSRM/CI	PN
Ferapontievca	PSMUE/PDAM	PSM/PCRM	CI/CI	PCRM/PCRM	PCRM/CI	PN/CI	PSRM
Gaidar	CI/CI	BCAS/CI	PCRM/CI	CI/CI	CI/CI	CI/CI	PSRM
Carbalia	PDAM/CI	BCAS/CI	PCRM/PCRM	PCRM/PCRM	PCRM/CI	PSRM/CI	ACUM
Cazaclia	PDAM/CI	BCAS/PCRM	CI/PCRM	CI/CI	CI/PCRM	CI/CI	PSRM
Chiriet-Lunga	PCRM/CI	CI/CI	CI/PCRM	CI/CI	PLDM/CI	CI/CI	PSRM
Chirsova	CI/PCRM	BCAS/CI	PSRM/PCRM	CI/PCRM	CI/CI	PSRM/CI	PSRM
Congaz	/PCRM	BCAS/CI BCAS/CI	PCRM/PCRM PCRM/PCRM	PCRM/PCRM PCRM/PCRM	CI/CI CI/CI	PSRM/CI PSRM/PSRM	PSRM
Congazcicul/Sus (Congazcicul/Jos) (Dudulești)	/CI /CI /CI	PSM/PSM	PSM/CI	CI/CI	CI/CI	CI/CI	PSRM
Copceac	PDAM/CI	CI/CI CI/CI	CI/CI CI/CI	CI/PCRM CI/CI	PCRM/PCRM PCRM/CI	CI/CI	CI
Cotovscoe	PCRM/PCRM	BCAS/PCRM	PCRM/CI	PDM/PDM	CI/PLDM	PSRM/CI	PSRM
Chioselia Rusă	CI/CI	BCAS/PSM	PDM/PCRM	PDM/MRR	PLDM/PSRM	PSRM/CI	PSRM
Svetiîi (Alexeevca)	PDAM/CI /CI	PSM/CI	PCRM/PCRM	PCRM/PCRM	CI/CI	CI/PSRM	PSRM
Tomai	PDAM/PPV	ACM/MMDP	CI/CI	CI/CI	CI/CI	CI/CI	CI

În Găgăuzia, primul ciclu electoral a început în 1995 cu alegerea practic concomitentă a primarilor, [gubernatorului](#) și [Adunării Populare](#). Partidul Democrat Agrar din Moldova (PDAM) deținea în acea perioadă majoritatea parlamentară absolută, susținând candidatura lui Gheorghii Tabunșic la funcția de guvernator. Respectiv, și 12 primari din 26 au fost aleși din partea PDAM, dar deputați din partea PDAM au fost aleși doar 4 din 35. În schimb, au fost aleși 5 primari și 8 deputați din partea Partidului Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), care pleda pentru federația Uniunii Republicilor Soverane, foste republici sovietice.

Al doilea ciclu electoral din Găgăuzia a început în 1999, când Republica Moldova era guvernată de Alianța pentru Democrație și Reforme (ADR), componentă a Mișcării pentru o Moldovă Democratică și Prosperă (MMDP). MMDP, redenumită mai târziu în Partidul Democrat din Moldova (PDM), [l-a susținut la alegerile](#) guvernatorului pe Dmitrii Croitor, care nu a reușit să-i asigure formațiunii vreun suport la nivel regional. Cauza a fost că MMDP ca parte a ADR pleda pentru apropierea Republicii Moldova de Uniunea Europeană. În consecință, la alegerile în organele electivale ale Găgăuziei s-a observat o lipsă cvasitotală a corelației dintre culorile politice ale aleșilor locali și deputați, majoritatea primarilor – 16, și

[deputaților – 16](#), fiind independenți. În perioada respectivă, o anumită influență politică în regiune și-a păstrat-o Blocul Comuniștilor Agrarienilor și Socialiștilor (BCAS), în care domina PCRM.

Al treilea ciclu electoral din Găgăuzia a început în 2002, cu un an mai devreme decât era preconizat, în perioada când PCRM deținea majoritatea constituțională. În urma conflictului dintre puterea regională din Găgăuzia și cea centrală, cauzat de acuzațiile că PCRM nu și-ar fi îndeplinit promisiunile date Adunării Populare, guvernatorul Dmitrii Croitor și-a dat demisia, în funcția de guvernator fiind ales candidatul PCRM, Gheorghii Tabunșcic. În consecință, PCRM și-a asigurat alegerea a 11 primari și a 16 deputați în Adunarea Populară.

Controlul integral al puterii de către PCRM nu a ajutat la evitarea apariției unei breșe în Găgăuzia. După semnarea Planului de Acțiuni Moldova – Uniunea Europeană în ajunul alegerilor parlamentare din 2005, suportul pentru PCRM în Găgăuzia a scăzut dramatic. La scrutinul din 2006, în pofida suportului PCRM pentru guvernatorul în exercițiu, Gheorghii Tabunșcic, funcția de guvernator i-a revenit candidatului opoziției – Mihail Formuzal, care a creat mișcarea civică “Găgăuzia Unită”. În consecință, la alegerile locale, cele pentru Adunarea Populară, numărul primarilor și deputaților aleși din partea PCRM a scăzut semnificativ – 6 primari din 26 și, respectiv, 10 deputați din 35.

Realegerea, în 2010, a lui Mihail Formuzal pentru al doilea mandat de guvernator a avut loc după trecerea PCRM în opoziție, în condițiile guvernării țării de către Alianța pentru Integrare Europeană (AIE). Suportul pentru Mihail Formuzal din partea celei mai influente forțe din AIE – Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM) a avut un efect slab asupra reprezentării acestuia în organele electivă din Găgăuzia. La alegerile locale din 2011 și la cele pentru Adunarea Populară din 2012 au fost aleși 2 primari și, respectiv, 2 deputați din partea PLDM. Primari și deputați au devenit preponderent candidații independenți – câte 17, majoritatea dintre care făceau parte din mișcările “Găgăuzia Unită” și „Noua Găgăuzie” constituite și controlate de guvernatorul, Mihail Formuzal, și, respectiv, de primarul municipiului Comrat, Nicolai Dudoglo. După alegerea Adunării Populare, deputații independenți afiliați mișcării „Găgăuzia Nouă” au aderat în corpore la Partidul Democrat din Moldova (PDM), deși acesta din urmă nu reușise la alegeri să promoveze nici un deputat în Adunarea Populară.

În 2014 conjunctura politică din Republica Moldova s-a schimbat esențial. La alegerile parlamentare Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) a fost susținut în mod fățiș de președintele Federației Ruse, Vladimir Putin, devenind formațiunea cu majoritate relativă în Parlamentul Republicii Moldova. De aceea, un nou ciclu electoral în Găgăuzia a început, în 2015, cu victoria Irinei Vlah în competiția electorală pentru funcția de guvernator, aceasta fiind susținută de PSRM și politicieni notorii din Rusia. Consolidarea pozițiilor PSRM și victoria Irinei Vlah a avut un impact semnificativ asupra rezultatelor alegerilor locale și a Adunării Populare, în 2016. Astfel, PSRM s-a ales cu 7 primari și 6 deputați în Adunarea Populară.

Realegerea în 2019 a Irinei Vlah în funcția de guvernator a avut un impact mult mai pronunțat la alegerile locale din 2019, PSRM obținând 13 mandate de primar din 26. În astfel de circumstanțe, este de așteptat că alegerile Adunării Populare de legislatura a 7-a, din prima jumătate a anului 2021 vor fi influențate de prezența masivă a PSRM la nivel local în Găgăuzia.

3. Concluzii

În virtutea factorilor istorici, la alegerile de nivel național – parlamentare și prezidențiale, alegătorii din Găgăuzia votează masiv, în proporție de 50 – 99%, forțe politice naționale care promovează integrarea Republicii Moldova în spațiul eurasiatic.

La alegerile în organele electivă din Găgăuzia cetățenii votează preponderent candidații independenți sau pe cei afiliați partidelor politice naționale de orientare eurasiatică.

Rezultatele alegerilor în organele electivă ale Găgăuziei, de-a lungul a 7 cicluri electorale, au scos în evidență o corelație slabă sau medie între culoarea politică a guvernatorului, deputaților în Adunarea Populară și primarii localităților în care se aleg deputații.